

PHÂN TÍCH NHÂN VẬT PHÙNG TRONG TRUYỆN NGẮN CHIẾC THUYỀN NGOÀI XA CỦA NGUYỄN MINH CHÂU

1. Dàn ý phân tích người nghệ sĩ Phùng

a. Mở bài:

- Giới thiệu tác phẩm.
- Giới thiệu nhân vật Phùng.

b. Thân bài:

- Phùng - một trái tim nghệ sĩ thăng hoa trước cái đẹp:
 - + Anh đã sẵn tim ảnh nghệ thuật về cảnh biển. Anh rất công phu trong việc chọn một tấm ảnh có hồn. Anh đã “phục kích” mất mấy buổi sáng và cả tuần lễ suy nghĩ và tìm kiếm. Và cuối anh mới tìm được một cảnh ưng ý.
 - + Một khoảnh khắc khám phá phát hiện ra cái đẹp của thiên nhiên tạo vật - con người: xúc động, ngỡ ngàng trước vẻ đẹp tinh khôi của chiếc thuyền lúc bình minh. một khám phá chân lí của nghệ thuật đích thực một vẻ đẹp toàn bích của tạo vật.
 - + Tất cả khung cảnh ấy nhìn qua những cái mắt lưới và tấm lưới nằm giữa hai chiếc gọng vó hiện ra dưới một hình thù y hệt cánh một con dơi, toàn bộ khung cảnh từ đường nét đến ánh sáng đều hài hoà và đẹp, một vẻ đẹp thực đơn giản và toàn bích khiến đứng trước nó tui trở nên bối rối, trong trái tim như có cái gì bóp thắt vào.
- Phùng - một trái tim nghệ sĩ trước cuộc đời:
 - + Phùng chứng kiến cảnh lão đàn ông vũ phu trên chiếc thuyền chài đánh vợ một cách tàn bạo. Người vợ thì nhẫn nhục chịu đựng.
 - + Phùng “kinh ngạc”, “há mồm ra mà nhìn” và anh đã “vứt chiếc máy ảnh xuống đất chạy nhào tới”. Trước khi là trái tim nghệ sĩ, Phùng có một trái tim con người. Phản xạ của anh trước sự kiện trên là phản xạ tự nhiên của con người có bản chất thiên lương, tốt đẹp: căm ghét cái xấu, sự bất công, bảo vệ kẻ yếu.
 - + Phùng chứng kiến cảnh chị em thằng Phác phản ứng trước hành động vũ phu tàn bạo của cha đối với mẹ. Phùng cũng đã chứng kiến câu chuyện người đàn bà kia ở toà án huyện.
 - + Nhận thức về cuộc đời, về nghệ thuật của Phùng sau chuyến đi đã có sự thay đổi ở mỗi người trong cõi đời. Nhất là người nghệ sĩ không thể đơn giản và dễ dãi khi nhìn nhận mọi vấn đề trong cuộc sống và nhìn nhận con người.

c. Kết bài:

- Khái quát những nét chính về nhân vật, nêu ý nghĩa hình tượng nhân vật Phùng.
- Đánh giá nghệ thuật xây dựng nhân vật của Nguyễn Minh Châu.

2. Cảm nhận nhân vật Phùng của Nguyễn Minh Châu

Trong thể loại văn xuôi viết về người dân Việt Nam trước năm 1945 có rất nhiều tác phẩm đề đời. Với cuộc sống cùng cực dưới ách thống trị của bọn chúa đất ở miền núi, chúng ta có "Vợ chồng A Phủ", hay chủ nghĩa anh hùng đậm chất sử thi - "Rừng Xà nu"... Nhưng sau đó, năm 1986, xã hội có sự thay đổi, nước ta xóa bỏ bao cấp, chuyển sang nền kinh tế thị trường vì thế văn học cũng có bước chuyển mình. Đề tài thế sự và đạo đức được các nhà

văn xoáy sâu vào khai thác. Và "Chiếc thuyền ngoài xa" là một tác phẩm tiêu biểu cho thời kỳ ấy.

Được coi là "người mở đường tinh anh và tài năng nhất" (Nguyễn Hồng), Nguyễn Minh Châu cây bút tiên phong của văn học Việt nam thời kỳ đổi mới đã có nhiều tác phẩm ấn tượng. Một trong những tác phẩm thành công của ông là "Chiếc thuyền ngoài xa". Truyện ngắn được sáng tác năm 1983 đến năm 1987 in trong truyện ngắn cùng tên. Truyện ngắn tiêu biểu cho cảm hứng đời tư thế sự, tiêu biểu cho xu hướng chung của văn học thời kỳ đổi mới. truyện ngắn có một tình huống truyện hết sức độc đáo. Tình huống ấy được thể hiện qua nhãn quan của nghệ sĩ nhiếp ảnh Phùng. Nhân vật này được coi là nhân vật thể hiện triết lý cũng như quan điểm của tác giả, là phương tiện để tác giả mang suy nghĩ của mình đưa đến cho người đọc.

Để có thể xuất bản một bộ lịch nghệ thuật về thuyền và biển thật ưng ý, trường phòng đề nghị nghệ sĩ nhiếp ảnh Phùng đi thực tế chụp bổ sung một bức ảnh với cảnh biển buổi sáng có sương mù. Phùng đi tới một vùng biển từng là chiến trường cũ của anh thời chống Mĩ. Sau gần một tuần lễ suy nghĩ, tìm kiếm, Phùng đã chụp được một bức ảnh thật đẹp và toàn bích. Nhưng chính từ chiếc thuyền ngoài xa thật đẹp ấy lại bước xuống một đôi vợ chồng hàng chài, lão đàn ông thẳng tay quật vợ chỉ để giải tỏa nỗi uất ức, buồn khổ của mình. Thằng Phác, con lão che chở người mẹ đáng thương. Ba hôm sau, Phùng lại chứng kiến cảnh lão đàn ông đánh vợ, cô chị gái tước đoạt con dao găm mà thằng em trai định dùng làm vũ khí để bảo vệ mẹ. Phùng xông ra buộc lão phải chấm dứt hành động độc ác. Lão đàn ông đánh trả, Phùng bị thương, anh được đưa về trạm y tế của toà án huyện. Ở đây, anh đã nghe câu chuyện của người đàn bà hàng chài với bao cảm thông và ngỡ ngàng, ngạc nhiên. Anh hiểu: không thể đơn giản và sơ lược khi nhìn nhận mọi hiện tượng của cuộc đời.

Phùng trong truyện vừa là nhân vật chính đồng thời lại là người kể chuyện. Mọi diễn biến của tác phẩm đều được soi chiếu qua lời kể và suy nghĩ của anh. Trong tác phẩm, Phùng đã có những phát hiện quan trọng về cuộc sống và nghệ thuật.

Trước hết, anh là người có tâm hồn nghệ sĩ. Sau mấy buổi sáng "phục kích", anh đã chụp được "cảnh đất trời cho". Đó là cảnh ban mai vùng ven biển, với "mũi thuyền in một nét mơ hồ lòe nhòe vào bầu sương mù trắng như sữa có pha đôi chút màu hồng hồng do ánh mặt trời chiếu vào". Với tâm hồn nghệ sĩ của mình, anh đắm say, ca tụng cảnh đẹp như "bức tranh mực tàu của danh họa thời cổ". Rồi anh cảm thấy tràn ngập niềm hạnh phúc "bối rối, tái tim như có gì đó bóp thắt vào". Anh thấy được cái khoảnh khắc trong ngần của tâm hồn, cảm nhận được chân- thiện- mỹ của cuộc đời. Anh cảm thấy tâm hồn mình như được thanh lọc, trở nên trong trẻo và thanh khiết. Từ đó, anh nhận thức "bản thân cái đẹp là đạo đức". Bằng con mắt và tâm hồn nghệ sĩ của mình, anh đã đưa đến cho người đọc một quan niệm về cái đẹp. Đó chính là cái đẹp là phải có tác dụng thanh lọc tâm hồn, hướng con người đến cái hoàn mỹ.

Từ sự thật phũ phàng trên bãi biển về chiếc thuyền đánh cá đẹp như mơ, nghệ sĩ Phùng đã dần dần vỡ ra bao điều về cuộc sống của những người dân chài lưới. Biết bao cảnh đời cứ phơi bày ra trước mắt: Một người đàn bà trạc ngoài bốn mươi, cao lớn với những đường nét thô kệch. Mụ rỗ mặt. Khuôn mặt mệt mỏi sau một đêm thức trắng kéo lưới, tái ngắt và dường như đang buồn ngủ. Người đàn ông đi sau. Tầm lưng rộng và cong như một con thuyền. Mái tóc tổ quạ. Lão đi chân chữ bát, hàng lông mày cháy nắng rủ xuống hai con mắt đầy vẻ độc dữ. Cặp vợ chồng làng chài là nạn nhân của cái nghèo khổ, vất vả lao động cật lực mà vẫn ngật nghèo vì miếng cơm manh áo vì đông con. Người đàn bà thú nhận: " giá tôi để ít và chúng tôi sắm được cái thuyền rộng hơn". Thì ra để nhiều, thuyền nào cũng từ mười đến hơn mười đứa. Đây là nguyên nhân của sự đói nghèo. Rồi thiên tai, trời làm động biển " vợ chồng con cái phải ăn xương rồng chấm muối" Cái lí ở đời " ông trời sinh ra người đàn bà là để để

con và nuôi con cho đến khi khôn lớn, cho nên phải gánh lấy cái khổ. Đàn bà ở thuyền chúng tôi phải sống cho con chứ không thể sống như mình trên đất được". Do con người, do thiên tai do cái lẽ ở đời đã ăn sâu, bám bám rễ hàng ngàn đời nay mà người đàn bà phải chịu đau khổ. Người đàn ông vì vất vả cực nhọc, không biết đổ cái bực tức, uất ức vào đâu, chỉ còn biết trút lên người vợ.

Cuối truyện Đẩu đi gặp người đàn ông. Phùng đi gặp thằng Phác. Kết quả như thế nào, tác giả còn bỏ ngỏ. Chỉ biết bức ảnh anh chụp có chiếc thuyền lưới vó và suy nghĩ của Phùng "bao giờ tôi cũng thấy người đàn bà ấy đang bước ra khỏi tấm ảnh, đó là người đàn bà vùng biển cao lớn với đường nét thô kệch, tấm lưng áo bạc phếch có miếng vá, nửa thân dưới ướt sũng, khuôn mặt rỗ đã nhợt trắng vì kéo lưới suốt đêm". Phải chăng đây là sự trần trụi trước cuộc sống còn nhiều điều khó khăn, vất vả của người làm nghệ thuật. Đó là mối quan hệ giữa văn chương với cuộc đời.

Truyện Chiếc thuyền ngoài xa qua những phát hiện của Phùng về vẻ đẹp của thiên nhiên, về sự thật cay đắng, đầy bi kịch, nghèo khổ của những con người lao động bằng nghề chài lưới, đã bộc lộ những lo lắng, trăn trở của nhà văn về nhân cách, đời sống con người, bộc lộ lòng thương cảm, trác ẩn, trân trọng những vẻ đẹp trong tâm hồn người dân lao động. Truyện đậm chất tự sự, triết lý, tiêu biểu cho phong cách nghệ thuật của Nguyễn Minh Châu.

3. Bình giảng hình tượng nhân vật Phùng

Nguyễn Minh Châu là nhà văn mở đường tài năng và tinh anh nhất của văn học ta hiện nay. Ông đã đi sâu khám phá sự thật đời sống ở bình diện đạo đức thế sự. Tâm điểm những khám phá nghệ thuật của ông là con người trong cuộc mưu sinh, trong hành trình nhọc nhằn kiếm tiền hạnh phúc và hoàn thiện nhân cách. Chiếc thuyền ngoài xa là một trong những sáng tác tiêu biểu của ông. Truyện đã xây dựng thành công hình tượng nhân vật Phùng, một nghệ sĩ khao khát khám phá, sáng tạo ra cái đẹp, người luôn lo lắng, trăn trở, suy tư về nhân cách và đời sống con người.

Truyện Chiếc thuyền ngoài xa in đậm phong cách tự sự - triết lý của Nguyễn Minh Châu, rất tiêu biểu cho hướng tiếp cận đời sống từ góc độ thế sự của nhà văn ở giai đoạn sáng tác thứ hai. Truyện ra đời trong hoàn cảnh đất nước ta đang dần đổi mới, cuộc sống kinh tế có nhiều mặt trái, nhiều tồn tại khiến người ta phải băn khoăn. Truyện ngắn lúc đầu được in trong tập Bến quê (1985), sau được nhà văn lấy làm tên chung cho một tuyển tập truyện ngắn (in năm 1987).

Chiếc thuyền ngoài xa là một tác phẩm xuất sắc của Nguyễn Minh Châu. Đây là một tác phẩm tiêu biểu cho đề tài đời tư, thế sự của Nguyễn Minh Châu sau 1975. Tác phẩm thuộc kiểu truyện luận đề và nhân vật Phùng là người phát biểu các luận đề ấy. Qua nhân vật Phùng và các nhân vật khác nhà văn đề cập đến tính trung thực của người nghệ sĩ, nêu lên mối quan hệ chặt chẽ giữa văn học và hiện thực cũng như những vấn đề phức tạp của cuộc sống, kể cả bi kịch số phận con người.

Vốn là một người lính chiến đã từng vào sinh ra tử, Phùng căm ghét mọi sự áp bức bất công. Anh sẵn sàng làm tất cả vì điều thiện và lẽ công bằng. Anh thực sự xúc động ngỡ ngàng trước trước vẻ đẹp mát mẻ tinh khôi của con thuyền và biển cả lúc bình minh. Đó là sự rung động của người nghệ sĩ trước cái đẹp trên cuộc đời này và nó thúc đẩy anh khao khát đi tìm.

Phùng là con người nghệ sĩ có tài năng. Ở anh lại có một tâm hồn mơ mộng và luôn khát khao hướng tới một cái đẹp toàn bích, toàn thiện. Sự từng trải qua cuộc đời người lính càng khiến anh biết quý trọng cuộc sống và nâng niu từng vẻ đẹp mà anh có được. Anh tin rằng còn có những vẻ đẹp khác đang bị ẩn giấu, che khuất. Với trách nhiệm của người nghệ sĩ chân chính, anh phải đi tìm, phát hiện và làm cho nó tỏa sáng.

Là người từng chiến đấu cho sự nghiệp giải phóng đất nước, giải phóng con người. Anh vẫn giữ quan điểm từ thời chiến tranh “cái xấu ắt là từ phía địch”, vì thế anh đã ngộ nhận “gã đàn ông vũ phu kia hẳn là từng đi lính ngụy”, rồi đặt ra một câu hỏi “lão ta trước hồi 75 có đi lính ngụy không?”, Anh cho rằng hành động của anh là hành động của một người anh hùng “tôi nện hắn ta bằng tay không nhưng cú nào ra cú ấy, không phải bằng bàn tay của một anh thợ chụp ảnh mà bằng bàn tay của một người lính đã từng mười năm cầm súng”..

Câu chuyện của người đàn bà ở tòa án huyện đã giúp Phùng hiểu ra nhiều điều. Lúc đầu anh phần nộ sau đó lại cảm thông chua xót cho số phận của người đàn bà. Bỗng nhiên Phùng hiểu ra đằng sau vẻ đẹp lãng mạn của chiếc thuyền là sự thật đầy tăm tối, gai góc của cuộc đời. Cuộc sống luôn chứa đựng những mặt sần sùi không phải khi nào cũng là màu hồng. Người đàn ông độc ác kia cũng chỉ là nạn nhân đáng thương của hoàn cảnh, người đàn bà thô kệch, xấu xí đầy cam chịu ấy chính là người hiểu sâu sắc lẽ đời. Đồng thời ai cũng nhận ra mối quan hệ giữa nghệ thuật và cuộc sống, Nghệ thuật không thể tách rời cuộc sống mà phải chính là cuộc sống, gắn bó mật thiết với cuộc sống.

Điều mà nghệ sĩ nhiếp ảnh Phùng “ngộ” ra khi chứng kiến cảnh người đàn ông đánh vợ một cách tàn bạo chính là tình người ẩn sâu trong trái tim đầy đau khổ của người đàn bà kia. Nếu quan sát từ “ngoài xa” thì khung cảnh con thuyền và mặt biển mờ sương thật đẹp, thật mơ mộng. Thậm chí nó đạt đến sự “toàn bích”, hiếm khi được may mắn bắt gặp. Nhưng khi tới gần, nghệ sĩ nhiếp ảnh Phùng mới nhận ra đằng sau khung cảnh đẹp ấy chứa bao nghịch cảnh đau lòng. Người chồng đánh vợ một cách tàn nhẫn. Đứa con trai thì cầm dao xông vào bố. Cuộc sống ấy đối với người đàn bà chẳng khác gì địa ngục thế nhưng không thể rời bỏ được,....

Như vậy, giữa nghệ thuật và cuộc đời có một khoảng cách quá xa khiến người nghệ sĩ có sự ngộ nhận. Phải chăng qua tình huống này, nhà văn Nguyễn Minh Châu muốn gửi tới người đọc một thông điệp sâu sắc. Để phản ánh đúng về bản chất của cuộc sống, con người. Người nghệ sĩ đích thực không thể đứng ngoài xa để quan sát mà phải sống gắn bó với hiện thực đời sống, phải nhìn nhận sự vật một cách đầy đủ, toàn diện. Mặt khác, muốn có được một bức ảnh nghệ thuật đẹp theo đúng nghĩa của nó thì trước hết phải làm cho cuộc sống đẹp đẽ, mới mẻ với những con người có tâm hồn trong sáng, tinh khôi.

Đọc truyện ngắn, Phùng hiện ra cùng với những nét đẹp của một nghệ sĩ đam mê cái đẹp, yêu tha thiết sự công bằng. Qua câu chuyện của người đàn bà ở tòa án huyện, anh nhận ra được nhiều điều về hiện thực cuộc sống và từ đó có những phát hiện mới mẻ về mối quan hệ giữa nghệ thuật và cuộc đời. Cuộc đời và nghệ thuật có mối quan hệ gắn gũi với nhau không tách rời nhau.